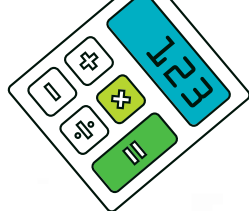

polecana
przez najlepszych
nauczycieli

liceum
technikum

nowa szkoła średnia

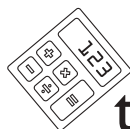

MATEMATYKA

Korepetycje

4

- funkcje kwadratowe, wymierne, wielomianowe, trygonometryczne
- planimetria i trygonometria
- twierdzenie sinusów i cosinusów
- wszystkie zadania z rozwiązaniami
- objaśnienia krok po kroku
- przydatne wzory i definicje

liceum
technikum

MATEMATYKA

korepetycje

4

LICEUM – część 4

Autorka:

Grażyna Kiełczykowska

Wykorzystano materiały autorstwa:

Roberta Całki, Joanny Firlit, Katarzyny Korpak, Urszuli Zięby

Redaktor prowadzący serii:

Agnieszka Antosiewicz

Redakcja i korekta:

Karolina Rymut, Joanna Tomasik, Weronika Widzińska, Maria Zagnińska

ISBN: 978-83-7517-957-6

Wydawnictwo GREG®

31-979 Kraków, ul. Klasztorna 2B

tel. 12 680 15 50

www.greg.pl

Księgarnia internetowa: www.greg.pl

Okładka:

Aleksandra Zimoch

Wykorzystano zdjęcie: Monkey Business Images/Shutterstock.com

Skład:

Pracownia Słowa

Spis treści

ROZDZIAŁ I RACHUNEK PRAWDOPODOBIENSTWA

Kombinatoryka	7
Wariacje bez powtórzeń	15
Wariacje z powtórzeniami	17
Pojęcie prawdopodobieństwa i jego własności, wartość oczekiwana	22

ROZDZIAŁ II PROSTE I PŁASZCZYZNY W PRZESTRZENI

Wzajemne położenie dwóch prostych w przestrzeni	37
Wzajemne położenie prostej i płaszczyzny	40
Wzajemne położenie płaszczyzn	41

ROZDZIAŁ III GRANIASTOSŁUPY I OSTROSŁUPY

Objętość i pole powierzchni graniastosłupa	43
Objętość i pole powierzchni ostrosłupa	57

ROZDZIAŁ IV BRYŁY OBROTOWE

Walec	74
Stożek	79
Kula i sfera	85
Bryły podobne	88

ROZDZIAŁ V DOWODY TWIERDZEŃ	93
--	-----------

Wstęp

Drogi Uczniu!

Trzymasz w rękach czwartą część serii *Korepetycje matematyka – liceum*, przeznaczoną dla uczniów klasy czwartej. Zapewne w trzech poprzednich latach nauki korzystałeś z wcześniejszych części serii, więc wiesz już, że te książki naprawdę ułatwiają zrozumienie matematyki. Jednak jeżeli pierwszy raz spotykasz się z naszą serią, to gorąco Ci ją polecamy. **Ta książka w pełni zastąpi kosztowne korepetycje i przygotowuje Cię do matury!**

W książce znajdziesz pięć działów: *Rachunek prawdopodobieństwa; Proste i płaszczyzny w przestrzeni; Graniastoslupy i ostrosłupy; Bryły obrotowe; Dowody twierdzeń*. Każdy z nich zawiera dokładnie wyjaśnione zagadnienia teoretyczne z przykładami, dzięki którym każde zagadnienie staje się zrozumiałe. Wszystkie zadania w książce są **rozwiązane krok po kroku, a rozwiązania opatrzone komentarzami**, które umożliwiają prześledzenie toku postępowania i zrozumienie, jak należy rozwiązywać takie zadania.

Dodatkowo publikacja jest przemyślana graficznie, czytelna i przejrzysta, dzięki czemu pracuje się z nią szybko i przyjemnie.

Czwarta część zupełnie nowej odsłony serii *Korepetycje matematyka – liceum* to publikacja **zgodna z aktualną podstawą programową** i zawierająca cały wymagany materiał.

Życzymy Ci więc samych sukcesów na lekcjach matematyki i na egzaminie maturalnym – i nie mamy wątpliwości, że korzystając z naszych *Korepetycji*, z łatwością je osiągniesz!

Autorka
i Wydawnictwo GREG

Rozdział I

Rachunek

prawdopodobieństwa

KOMBINATORYKA

Kombinatoryka to sztuka liczenia. Polem jej zainteresowań jest wyznaczanie liczby elementów zbiorów skończonych, utworzonych zgodnie z określonymi zasadami. Narodziła się dzięki grom hazardowym, a rozwój zawdzięcza głównie rachunkowi prawdopodobieństwa, gdzie znajduje szerokie zastosowanie przy wyznaczaniu ilości zdarzeń elementarnych.

Symbolem $n!$ (czytaj: n silnia) oznaczamy iloczyn kolejnych liczb naturalnych od 1 do n włącznie.

$$n! = 1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot \dots \cdot n$$

inaczej:

$$n! = n \cdot (n - 1) \cdot (n - 2) \cdot \dots \cdot 3 \cdot 2 \cdot 1$$

Ponadto przyjmuje się, że $0! = 1$.

Zatem:

$$n! = \begin{cases} 1 & \text{dla } n = 0 \\ n \cdot (n - 1) \cdot (n - 2) \cdot \dots \cdot 3 \cdot 2 \cdot 1 & \text{dla } n \in \mathbb{N}_+ \end{cases}$$

$n - 1$ to liczba naturalna poprzedzająca liczbę n ,
a liczba $n - 2$ to liczba poprzedzająca liczbę $n - 1$.

$\mathbb{N}_+$ – w ten sposób oznaczamy zbiór liczb naturalnych dodatnich, tzn.: $\mathbb{N}_+ = \mathbb{N} \setminus \{0\}$.

PRZYKŁAD 1

$1! = 1$

$2! = 2 \cdot 1 = 2$

$3! = 3 \cdot 2 \cdot 1 = 6$

$4! = 4 \cdot 3 \cdot 2 \cdot 1 = 24$

$5! = 5 \cdot 4 \cdot 3 \cdot 2 \cdot 1 = 120$

$6! = 6 \cdot 5 \cdot 4 \cdot 3 \cdot 2 \cdot 1 = 720$

$7! = 7 \cdot 6 \cdot 5 \cdot 4 \cdot 3 \cdot 2 \cdot 1 = 5040$

$8! = 8 \cdot 7 \cdot 6 \cdot 5 \cdot 4 \cdot 3 \cdot 2 \cdot 1 = 40320$

$9! = 9 \cdot 8 \cdot 7 \cdot 6 \cdot 5 \cdot 4 \cdot 3 \cdot 2 \cdot 1 = 362880$

$10! = 10 \cdot 9 \cdot 8 \cdot 7 \cdot 6 \cdot 5 \cdot 4 \cdot 3 \cdot 2 \cdot 1 = 3628800$

REGUŁA MNOŻENIA

Jeżeli doświadczenie możemy podzielić na dwa etapy, pierwszy z nich wykonamy na n_1 sposobów, a drugi na n_2 sposobów, to całe doświadczenie możemy wykonać na $n_1 \cdot n_2$ sposobów.

Bardziej ogólnie:

jeżeli doświadczenie możemy podzielić na m kolejnych etapów, takich, że w pierwszym etapie jest n_1 sposobów, w drugim – n_2 sposobów, ..., w m -tym – n_m sposobów, to moc zbioru wyników doświadczenia jest równa iloczynowi:

$$n_1 \cdot n_2 \cdot \dots \cdot n_m$$

REGUŁA DODAWANIA

Jeżeli mamy wybrać pewien element z dwóch zbiorów A i B , przy czym zbiór A ma n_1 elementów, a zbiór B ma n_2 elementów i zbiory te nie mają wspólnych elementów, to wyboru tego możemy dokonać na dokładnie $n_1 + n_2$ sposobów.

Bardziej ogólnie:

jeżeli zbiór wszystkich wyników możemy podzielić na m podzbiorów takich, że w pierwszym podzbiorniku jest n_1 wyników, w drugim – n_2 wyników, ..., w m -tym – n_m wyników i wyniki te są różne, to wszystkich wyników jest:

$$n_1 + n_2 + \dots + n_m$$

ZADANIE 1

Oblicz:

a) $\frac{8!}{6!}$

b) $\frac{6! \cdot 5!}{5! \cdot 4!}$

c) $\frac{9! - 7!}{7! \cdot 3!}$

d) $\frac{25! + 26!}{26! - 25!}$

Rozwiązanie:

Ad a)

$$\frac{8!}{6!} = \frac{6! \cdot 7 \cdot 8}{6!} = \frac{56}{1} = 56$$

$$8! = \underbrace{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6}_{6!} \cdot 7 \cdot 8 = 6! \cdot 7 \cdot 8$$

Skracamy licznik i mianownik przez $6!$.

Ad b)

$$\frac{6! \cdot 5!}{5! \cdot 4!} = \frac{4! \cdot 5 \cdot 6}{4!} = 5 \cdot 6 = 30$$

Skracamy licznik i mianownik przez 5!.

Ponadto $6! = \underbrace{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6}_{4!}$,

więc licznik i mianownik skracamy przez 4!.

Ad c)

$$\begin{aligned} \frac{9! - 7!}{7! \cdot 3!} &= \frac{7! \cdot (8 \cdot 9 - 1)}{7! \cdot 3!} = \frac{8 \cdot 9 - 1}{3!} = \\ &= \frac{72 - 1}{1 \cdot 2 \cdot 3} = \frac{71}{6} = 11 \frac{5}{6} \end{aligned}$$

 $9! = 7! \cdot 8 \cdot 9$

W liczniku wyłączamy 7! przed nawias, a następnie skracamy licznik i mianownik przez 7!.

Ad d)

$$\begin{aligned} \frac{25! + 26!}{26! - 25!} &= \frac{25! + 25! \cdot 26}{25! \cdot 26 - 25!} = \\ &= \frac{25! \cdot (1 + 26)}{25! \cdot (26 - 1)} = \frac{1 + 26}{26 - 1} = \frac{27}{25} = 1 \frac{2}{25} \end{aligned}$$

 $26! = \underbrace{1 \cdot 2 \cdot \dots \cdot 25}_{25!} \cdot 26$

Wyłączamy 25! przed nawias w liczniku i mianowniku, następnie skracamy licznik i mianownik przez 25!.

Odp.: a) 56;   b) 30;   c) $11 \frac{5}{6}$;   d) $1 \frac{2}{25}$.**ZADANIE 2**

Doprowadź do najprostszej postaci wyrażenia:

a) $\frac{n!}{(n-2)!}$ b) $\frac{(n+1)!}{n!}$

Rozwiązanie:

Ad a)

$$\begin{aligned} \frac{n!}{(n-2)!} &= \frac{(n-2)! \cdot (n-1) \cdot n}{(n-2)!} = \\ &= \frac{(n-1) \cdot n}{1} = n^2 - n \end{aligned}$$

 $n! = \underbrace{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot \dots \cdot (n-2)}_{(n-2)!} \cdot (n-1) \cdot n$ Skracamy licznik i mianownik przez $(n-2)!$.

Ad b)

$$\frac{(n+1)!}{n!} = \frac{n! \cdot (n+1)}{n!} = n+1$$

 $(n+1)! = \underbrace{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot \dots \cdot (n-1) \cdot n}_{n!} \cdot (n+1)$ Skracamy licznik i mianownik przez $n!$ .Odp.: a) $n^2 - n$;   b) $n + 1$.

ZADANIE 3

Sprawdź, czy prawdziwa jest równość: $\frac{[(n+1)!]^2}{n! \cdot (n-1)!} = n(n+1)^2$.

Rozwiązanie:

Zajmiemy się przekształceniem lewej strony równości:

$$L = \frac{(n+1)! \cdot (n+1)!}{n! \cdot (n-1)!} = \frac{(n+1)!}{n!} \cdot \frac{(n+1)!}{(n-1)!} =$$

$$\leftarrow [(n+1)!]^2 = (n+1)! \cdot (n+1)!$$

$$= \frac{n! \cdot (n+1)}{n!} \cdot \frac{(n-1)! \cdot n \cdot (n+1)}{(n-1)!} =$$

$$\leftarrow (n+1)! = n! \cdot (n+1)$$

$$= (n+1) \cdot n \cdot (n+1) = n(n+1)^2 = P$$

$$\leftarrow (n+1)! = (n-1)! \cdot n \cdot (n+1)$$

Zatem $L = P$.

Odp.: Dana równość jest prawdziwa.

PERMUTACJE

Permutacją zbioru n -elementowego ($n \in \mathbb{N}_+$) nazywamy każdy n -wyrazowy ciąg utworzony ze wszystkich elementów danego zbioru n -elementowego.

Z **permutacjami** danego zbioru mamy do czynienia wtedy, gdy **porządkujemy elementy** danego zbioru (kolejność elementów jest tutaj istotna).

ZADANIE 4

Ankieta ma być złożona z trzech pytań: A, B i C. Na ile sposobów można ją ułożyć, zmieniając tylko kolejność pytań?

Rozwiązanie:

Wypiszmy wszystkie możliwe ustawienia:
ABC, ACB, BAC, BCA, CAB, CBA.

Kolejność ustawienia elementów jest istotna. Każde z tych sześciu ustawień jest ciągiem 3-wyrazowym, czyli permutacją zbioru $\{A, B, C\}$.

Odp.: Jest 6 możliwych sposobów ułożenia kolejności pytań w ankiecie.

Rozdział II

Proste i płaszczyzny w przestrzeni

WZAJEMNE POŁOŻENIE DWÓCH PROSTYCH W PRZESTRZENI

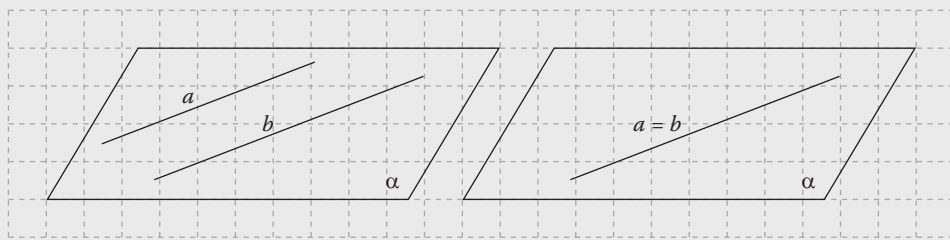
Płaszczyzna to pojęcie pierwotne, czyli pojęcie elementarne, które wprowadzamy bez definiowania.

Płaszczyznę w sposób jednoznaczny określają np.:

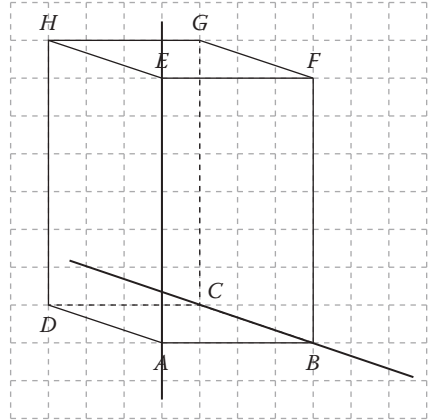
- trzy niewspółliniowe punkty (punkty nieleżące na jednej prostej),
- prosta i punkt nienależący do tej prostej,
- dwie różne proste równoległe,
- dwie proste przecinające się.

Płaszczyzny oznaczamy literami greckiego alfabetu α , β , ϕ , podobnie jak kąty.

Proste równoległe: proste niemające punktów wspólnych i leżące na jednej płaszczyźnie lub proste pokrywające się.

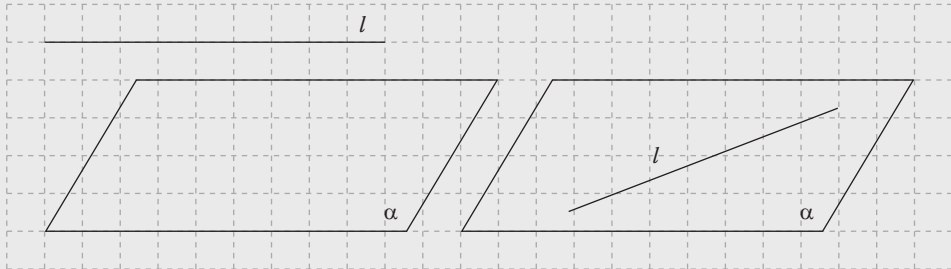

Ad c) Przykładem prostych prostopadłych nieprzecinających się (czyli przykładem prostych skośnych, dla których istnieje prosta równoległa do jednej z tych prostych prostopadła do drugiej) jest np. AE i CB .

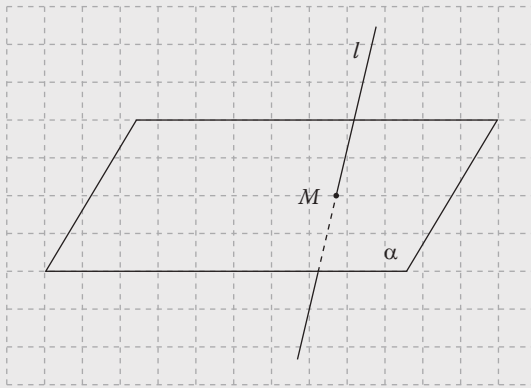

WZAJEMNE POŁOŻENIE PROSTEJ I PŁASZCZYZNY

Prosta równoległa do płaszczyzny: prosta jest równoległa do płaszczyzny, gdy nie ma ona żadnych punktów wspólnych z płaszczyzną lub zawiera się w tej płaszczyźnie.

Prosta przecinająca (przebijająca) płaszczyznę: prosta mająca dokładnie jeden punkt wspólny z daną płaszczyzną.

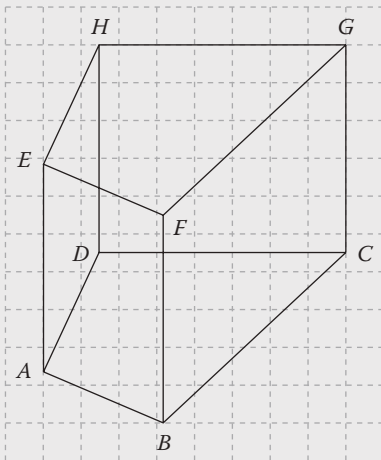

Rozdział III

Graniastosłupy i ostrosłupy

OBJĘTOŚĆ I POLE POWIERZCHNI GRANIASTOSŁUPA

Graniastosłup jest to wielościan posiadający podstawy w_1, w_2 będące przystającymi wielokątami zawartymi w różnych płaszczyznach równoległych, którego ściany boczne są równoległobokami.

A, B, C, D, E, F, G, H – wierzchołki graniastosłupa,
czworokąty $ABCD; EFGH$ – podstawy graniastosłupa,
odcinki AE, BF, CG, DH – krawędzie boczne graniastosłupa,
odcinki $AB, DC, AD, BC, EF, HG, EH, FG$ – krawędzie podstawy graniastosłupa,
wielokąty $ABFE, DCGH, BCGF, ADHE$ – ściany boczne graniastosłupa.

Wyróżniamy dwa podstawowe rodzaje graniastosłupów:

- graniastosłup pochyły,
- graniastosłup prosty.

Możemy więc policzyć pole tego trójkąta:

$$P_p = \frac{1}{2}ah = \frac{1}{2} \cdot 6\sqrt{3} \cdot 3 = 9\sqrt{3} \text{ cm}^2$$

Zajmijmy się teraz polem powierzchni bocznej.

Składa się ona z trzech prostokątów o wymiarach: $10 \text{ cm} \times 6 \text{ cm}$, $10 \text{ cm} \times 6 \text{ cm}$, $10 \text{ cm} \times 6\sqrt{3} \text{ cm}$.

$$P_b = 10 \cdot 6 + 10 \cdot 6 + 10 \cdot 6\sqrt{3}$$

10 cm – wysokość graniastopy.

$$P_b = 60 + 60 + 60\sqrt{3} = 120 + 60\sqrt{3} \text{ cm}^2$$

Zatem pole całkowite wynosi:

$$P_c = 2P_p + P_b$$

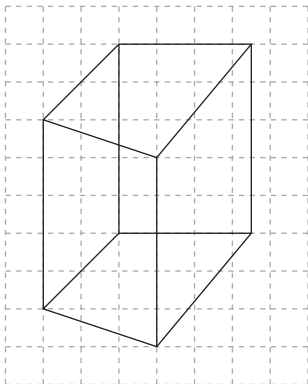
$$P_c = 2 \cdot 9\sqrt{3} + 120 + 60\sqrt{3} = 18\sqrt{3} + 120 + 60\sqrt{3} = 120 + 78\sqrt{3} \text{ cm}^2$$

Odp.: Pole powierzchni graniastopy wynosi $120 + 78\sqrt{3} \text{ cm}^2$.

ZADANIE 5

Podstawą graniastopy prostego jest trapez równoramienny o bokach długości 24 cm, 10 cm, 12 cm, 10 cm. Oblicz wysokość tego graniastopy, jeśli jego pole boczne wynosi 1400 cm^2 .

Rozwiązanie:

Pole boczne to suma pól wszystkich ścian bocznych. Prostą metodą na obliczenie pola powierzchni bocznej jest pomnożenie obwodu podstawy graniastopy przez jego wysokość.

$$P_b = \text{obwód podstawy} \cdot \text{wysokość graniastopy}$$

Obliczmy więc obwód podstawy:

$$\text{Obw} = 24 + 12 + 10 + 10 = 56 \text{ cm}$$

Tworzymy równanie:

$$1400 = 56 \cdot H, \text{ gdzie } H \text{ – wysokość graniastopy.}$$

$$H = 25 \text{ cm}$$

Odp.: Wysokość graniastopy wynosi 25 cm.

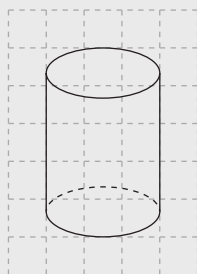
Rozdział IV

Bryły obrotowe

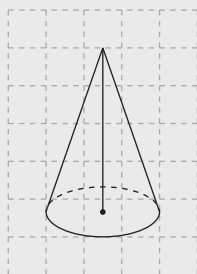
Bryłami obrotowymi nazywamy bryły, które powstają przez obrót figury płaskiej f wokół prostej k , zawartej w płaszczyźnie zawierającej figurę f .

Prosta k nazywa się osią bryły obrotowej i jest jednocześnie jej osią symetrii.

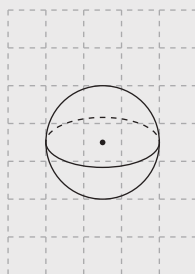
Najbardziej popularne bryły obrotowe to: walec (powstały przez obrót prostokąta), stożek (powstały przez obrót trójkąta prostokątnego) oraz kula (powstała przez obrót półkola).

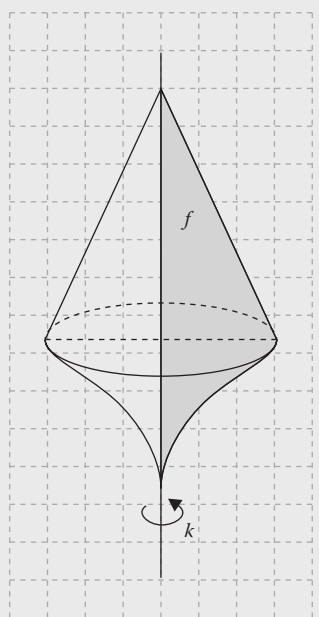
walec

stożek

kula

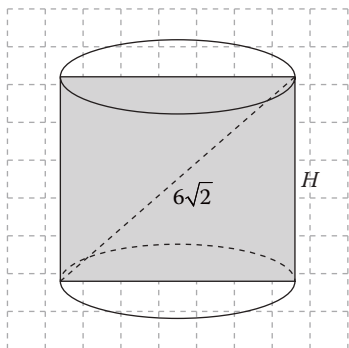

ZADANIE 2

Oblicz objętość walca, którego przekrój to kwadrat o przekątnej mającej długość $6\sqrt{2}$.

Rozwiązanie:

Przekątna kwadratu ma długość $6\sqrt{2}$.

Wzór na przekątną kwadratu: $d = a\sqrt{2}$.

Tworzymy równanie:

$$a\sqrt{2} = 6\sqrt{2} \quad / : \sqrt{2}$$

$$a = 6$$

Zatem średnica podstawy i wysokość walca mają tę samą długość równą 6.

$$H = 6$$

$$r = 6 : 2 = 3$$

$$V = \pi \cdot 3^2 \cdot 6 = 54\pi$$

$V = \pi r^2 \cdot H$

Odp.: Objętość walca jest równa $54\pi \text{ cm}^3$.

ZADANIE 3

Pole powierzchni całkowitej walca jest cztery razy większe od jego pola powierzchni bocznej. Oblicz promień podstawy tego walca, jeśli jego objętość wynosi $72\pi \text{ cm}^3$.

Rozwiązanie:

Z treści zadania wiemy, że $P_c = 4P_b$ oraz, że $V = 72\pi$.

Zatem:

$$2\pi r^2 + 2\pi rH = 4 \cdot 2\pi rH$$

$$2\pi r^2 + 2\pi rH = 8\pi rH \quad / - 2\pi rH$$

$$2\pi r^2 = 6\pi rH \quad / : 2\pi r, r > 0$$

$$r = 3H$$

$P_b = 2\pi rH$

$P_c = 2\pi r^2 + 2\pi rH$

Wyznaczamy z tego równania długość promienia.

Rozdział V

Dowody twierdzeń

Każde twierdzenie w matematyce ma swój dowód, czyli ściśle, przebiegające zgodnie z ustalonymi regułami uzasadnienie danego stwierdzenia.

Dzięki zrozumieniu dowodów matematycznych można w łatwy sposób uogólniać zależności. Przeprowadzanie dowodów matematycznych uczy więc logicznego myślenia.

Istnieje wiele metod dowodzenia. Poniżej znajduje się kilka zadań dotyczących dowodów, które zawarte są w podstawie programowej. Najczęściej udowadniamy je metodą „wprost”, ale są też dowody „nie wprost”, które są szczegółowo wyjaśnione.

ZADANIE 1

Udowodnij, że istnieje nieskończenie wiele liczb pierwszych.

Rozwiązanie:

Założmy, że istnieje skończona liczba liczb pierwszych $p_1, p_2, \dots, p_n$.

Zdefiniujmy liczbę:

$k = p_1 \cdot p_2 \cdot \dots \cdot p_n$ i rozważmy $k + 1$.

$$k + 1 = p_1 \cdot p_2 \cdot \dots \cdot p_n + 1$$

Zauważmy, że liczba $k + 1$ nie dzieli się przez żadną z liczb $p_1, \dots, p_n$ (bo przy dzieleniu przez każdą z nich daje resztę 1), więc musi to być liczba pierwsza (bo nie ma

Częstą metodą dowodzenia twierdzeń matematycznych jest dowodzenie nie wprost. Dowód nie wprost polega na założeniu zaprzeczenia twierdzenia, które chcemy udowodnić, i doprowadzeniu do sprzeczności. Wykazujemy, że jeśli nasze twierdzenie jest nieprawdziwe, jesteśmy w stanie udowodnić jakąś tezę, która jest w sposób oczywisty fałszywa.

Korzystając więc z definicji funkcji sinus dla trójkąta prostokątnego A_1BC , otrzymujemy:

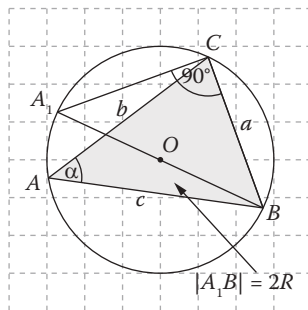
$$\sin \alpha = \frac{|BC|}{|A_1B|} = \frac{a}{2R}$$

Przekształćmy powyższe równanie:

$$\sin \alpha = \frac{a}{2R} \quad / \cdot 2R$$

$$\sin \alpha \cdot 2R = a \quad / : \sin \alpha$$

$$2R = \frac{a}{\sin \alpha}, \text{ co należało udowodnić.}$$

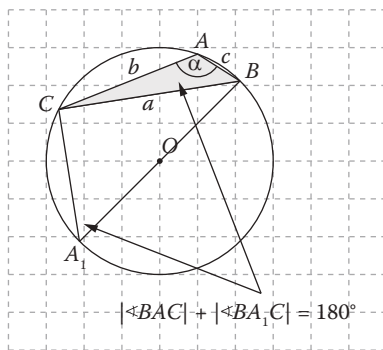
R – promień okręgu opisanego na trójkącie.

Ad. 3. Gdy α jest kątem rozwartym.

Na rysunku obok poprowadziliśmy średnicę A_1B .

Trójkąt A_1CB jest prostokątny.

Kąty BAC i BA_1C są oparte na łukach, które w sumie dają cały okrąg (ich suma miar musi więc dać połowę miary kąta pełnego).

Zatem ich miary możemy zapisać następująco:

$$|\sphericalangle BAC| = \alpha \text{ i } |\sphericalangle BA_1C| = 180^\circ - \alpha$$

Korzystając więc z definicji funkcji sinus dla trójkąta prostokątnego A_1CB , otrzymujemy:

$$\sin(180^\circ - \alpha) = \frac{|BC|}{|A_1B|} = \frac{a}{2R}$$

$$\sin \alpha = \sin(180^\circ - \alpha)$$

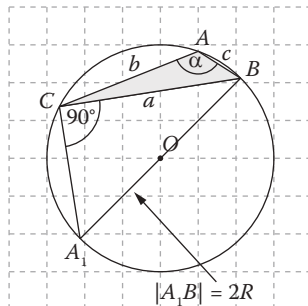
Przekształćmy powyższe równanie:

$$\sin \alpha = \frac{a}{2R} \quad / \cdot 2R$$

$$\sin \alpha \cdot 2R = a \quad / : \sin \alpha$$

R – promień okręgu opisanego na trójkącie.

$$2R = \frac{a}{\sin \alpha}, \text{ co należało udowodnić.}$$

Z powyższych rozważań wynika, że niezależnie, czy kąt α jest prosty, ostry, czy rozwarty, równość $\frac{a}{\sin \alpha} = 2R$ jest prawdziwa. Pozostałych równości dowodzi się analogicznie.

ZADANIE 12

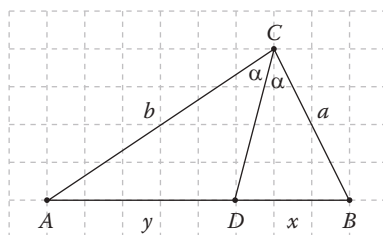
Udowodnij twierdzenie o dwusiecznej kąta. Jeśli prosta CD jest dwusieczną kąta ACB w trójkącie ABC i punkt D leży na boku AB , to $\frac{|AD|}{|BD|} = \frac{|AC|}{|BC|}$.

Rozwiązanie:

Niech $|AD| = y$, $|DB| = x$

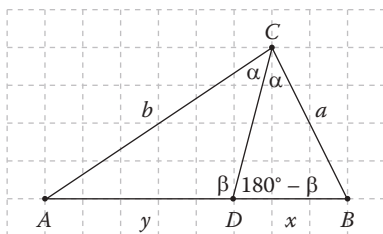
$$|AC| = b, |BC| = a$$

Rysunek obok obrazuje sytuację opisaną w twierdzeniu, które mamy udowodnić.

Naszym zadaniem jest więc udowodnić, że zachodzi równość $\frac{y}{x} = \frac{b}{a}$.

Przyjmijmy, że $|\sphericalangle ADC| = \beta$. Wtedy $|\sphericalangle BDC| = 180^\circ - \beta$, gdyż są to kąty przyległe.

Suma kątów przyległych wynosi 180° .

Skorzystajmy z twierdzenia sinusów dla trójkątów ADC i BDC :

$$\frac{y}{\sin \alpha} = \frac{b}{\sin \beta}$$

oraz:

$$\frac{x}{\sin \alpha} = \frac{a}{\sin(180^\circ - \beta)}$$

Drugie równanie ma więc postać: $\frac{x}{\sin \alpha} = \frac{a}{\sin \beta}$.

Przekształćmy to równanie: $x \sin \beta = a \sin \alpha$, czyli: $\sin \beta = \frac{a \sin \alpha}{x}$.

Podstawmy tę równość do pierwszego równania.

Twierdzenie sinusów: w dowolnym trójkącie stosunek długości boków do sinusów przeciwległych kątów jest równy średnicy okręgu opisanego na tym trójkącie: $\frac{a}{\sin \alpha} = \frac{b}{\sin \beta} = \frac{c}{\sin \gamma} = 2R$

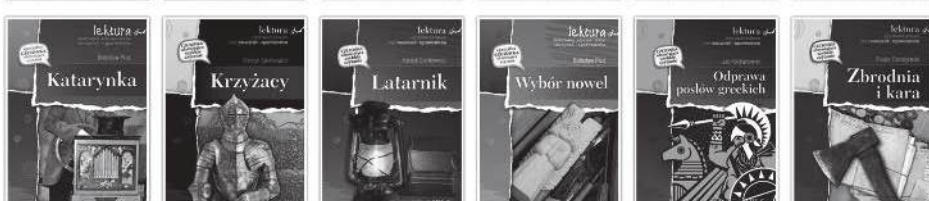
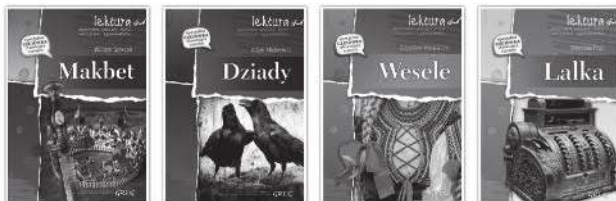
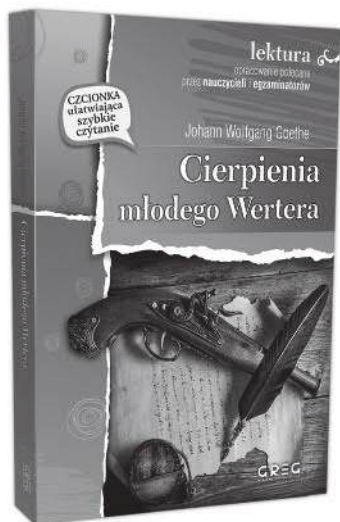
$\sin(180^\circ - \beta) = \sin \beta$

Pewniak
na teście

Lektury Grega.

Zaufaj sprawdzonej marce!

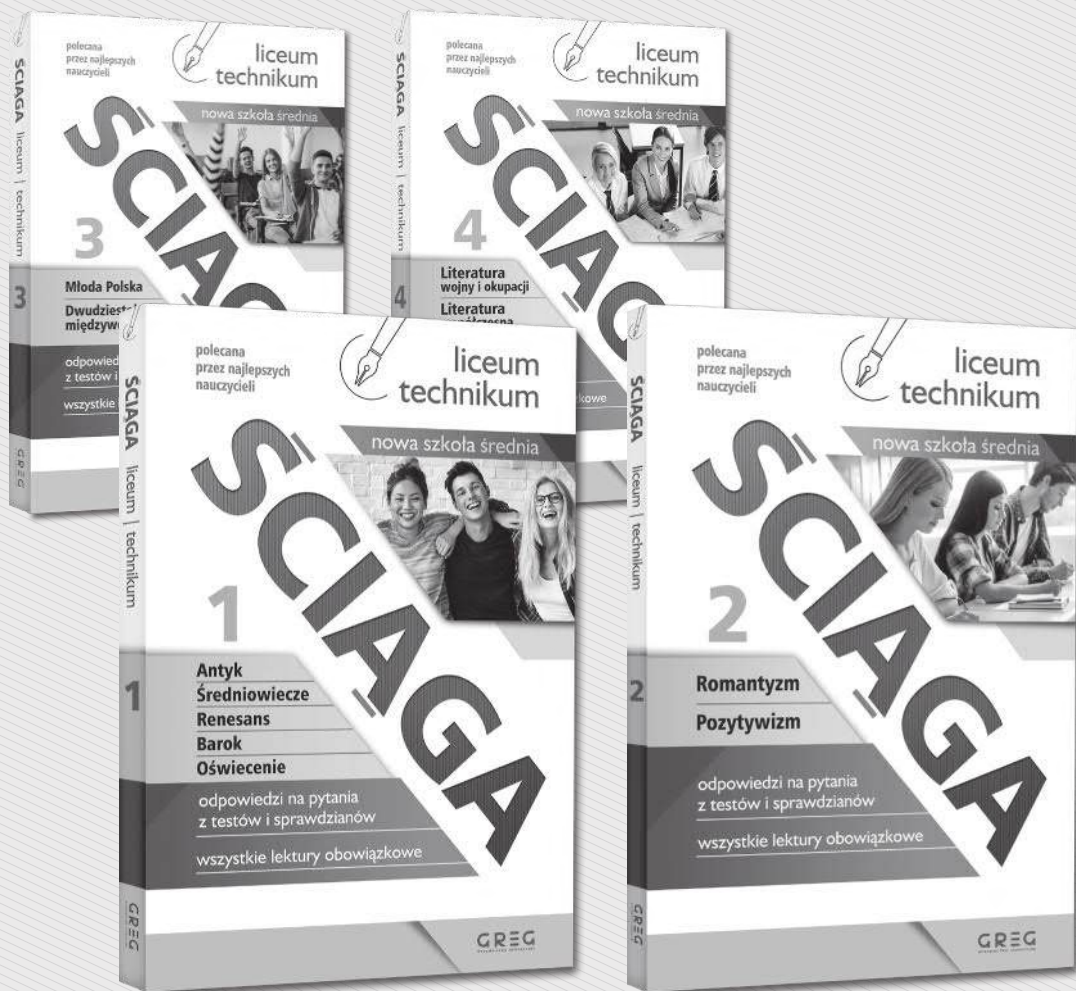
Najnowsze wydania zawierają
odpowiedzi na pytania z podręczników i testów.

Pełnej oferty szukaj w najlepszych księgarniach.

ŚCIAGA

GRĘG
WYDAWNICTWO EDUKACYJNE

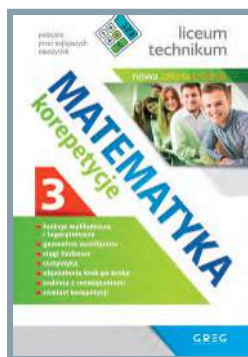
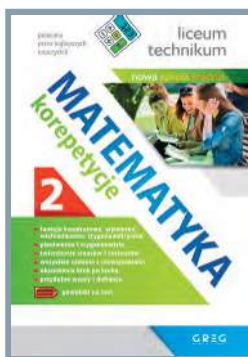
Nowa Ściągą jest przeznaczona dla wszystkich uczniów, którzy rozpoczynają naukę w szkole średniej po najnowszej reformie systemu edukacji.

Obejmuje **lektury obowiązujące w zakresie podstawowym**, które będą wymagane na sprawdzianach oraz maturze z języka polskiego. Każda z książek została dokładnie omówiona i streszczona oraz uzupełniona notką biograficzną autora lub autorki. **W Ściągach** zamieszczono również **analizy i interpretacje wymaganych na języku polskim wierszy** oraz opisano cechy charakterystyczne każdej **epoki literackiej**.

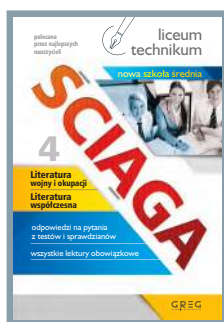
Książki zostały napisane **przystępnym, zrozumiałym językiem**. Będą doskonałą **pomocą przed odpowiedzią, sprawdzianem i egzaminem maturalnym** w nowej szkole.

Nowoczesna i przejrzysta szata graficzna ułatwi zapamiętywanie!

Polecamy!

Nowe **KOREPETYCJE MATEMATYKA** obejmują wszystkie zagadnienia z podstawy programowej z zakresu podstawowego. Każdy dział posiada rozbudowaną część teoretyczną wraz z przykładami, która przystępnie wyjaśnia wszystkie nowe zagadnienia, a także przypomina potrzebne informacje z wcześniejszych lat nauki. Zadania odpowiadają typom zadań, jakie będą pojawiać się na klasówkach i sprawdzianach. Rozwiązanie każdego zadania zostało omówione krok po kroku, dzięki czemu można przeanalizować i zrozumieć tok działania. Układ działów w poszczególnych częściach serii odpowiada najpopularniejszemu podręcznikowi.

Polecamy serię **SCIAGA**

najlepsza pomoc
z języka polskiego!

nowa podstawa!

ISBN 978-83-7517-957-6

9 788375 179576 >

GREG
WYDAWNICTWO

Wydawnictwo GREG
ul. Klasztorna 2B ■ 31-979 Kraków
www.greg.pl